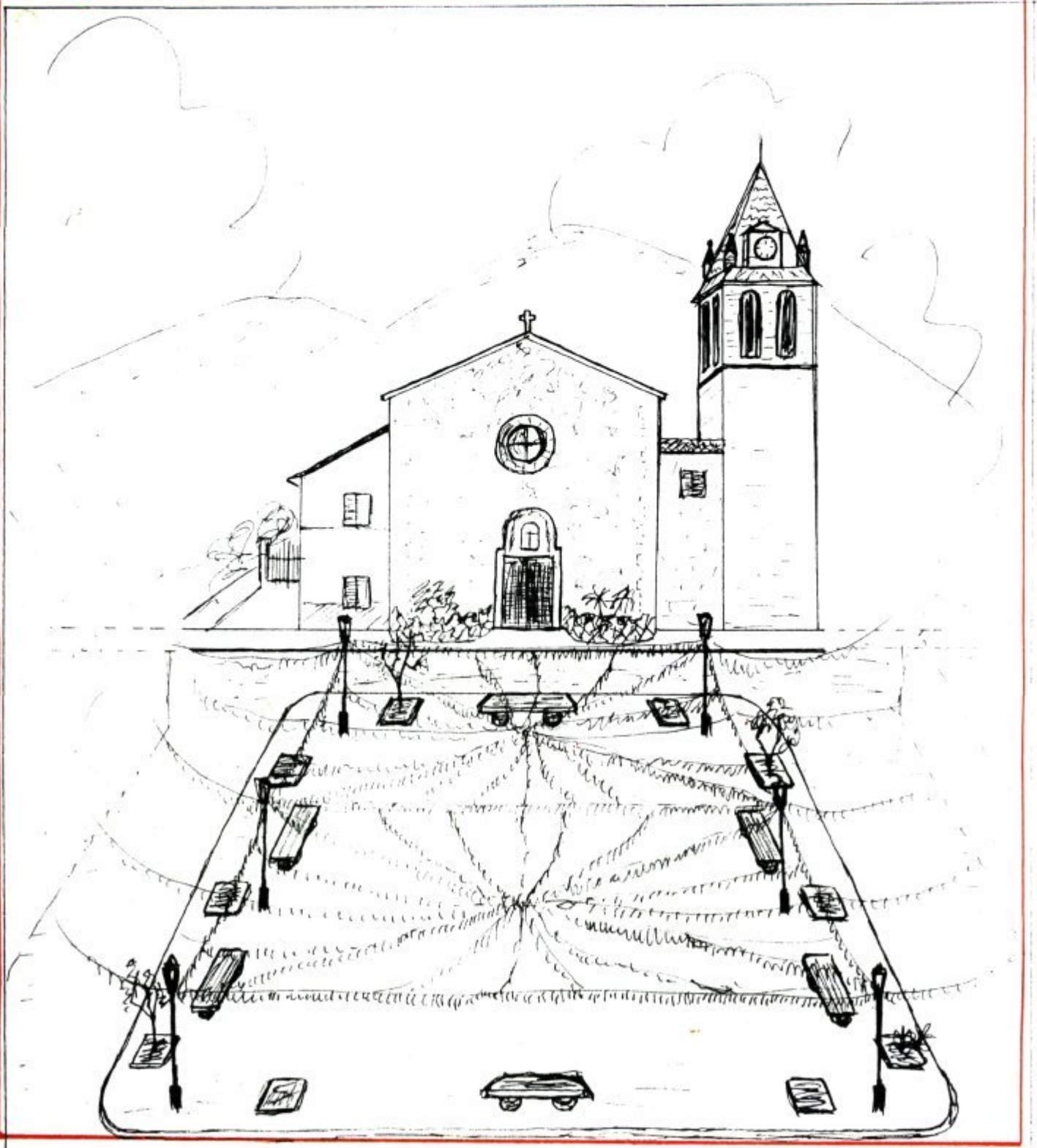


N'ALI

LA REVISTA DE LA COMARCA DE PONENT

Any I n°5

Agost 1986



A G E N D A

URGÈNCIES

SETEMBRE

M E T G E S

Dr. López: 1, 2, 10, 11, 19, 20, 21, 29, 30.
 Dr. Bestard: 3, 4, 12, 13, 14, 22, 23.
 Dr. Domínguez: 5, 6, 7, 15, 16, 24, 25.
 Dra. Clar: 8, 9, 17, 18, 26, 27, 28.

Dr. Bernat Bestard
 Av. Joan Carles 1, 1
 Tl. 671003 (Andratx)

Dr. Joaquín Domínguez
 C/ Espanya, 9, 1^a
 Tl. 671252 (Port d'Andratx)

Dr. Jesús López Viejo
 Camí San Carlos, 1
 Tl. 673066 (Port d'Andratx)

Dra. Maria José Clar
 Av. Joan Carles 1, 1
 Tl. 671003 (Andratx)

Consultori Mèdic d'Andratx
 C/Alemanya Tl. 672161
 A partir de les 10

Consultori Mèdic de S'Arracó
 C/ Molins, 4
 Dr. Bestard: Dilluns, dimecres i divendres a partir de les 9.
 Dr. Domínguez: de dilluns a divendres a partir de les 12.

Consultori Mèdic del Port
 Pòsit de Pescadors
 C/ Isaac Peral
 Tl. 672022
 A partir de les 9.

A.T.S. (Practicant)

D. Ginés Campoy 671204

C O M A R E

Da. Regina Sastre Tl. 675767

A P O T E C A R I E S

29 a 5 Mandilego - Alemany
 5 a 12 Bcnassar
 12 - 19 Mandilego Alemany
 19 a 26 Bcnassar
 26 a 3 Mandilego - Alemany

TELÉFONS D'URGÈNCIA

AMBULÀNCIES 206565
 GUARDIA CIVIL 295050 - 671022
 POLICIA MUNICIPAL
 BOMBERS
 JUTJAT 671462 - 671463

HORARI

DE

MISSESA N D R A T X

Dissabte, 20
 Diumenges i Festes: 9 i 20

C A M P D E M A R

Diumenges, 10

P O R T D ' A N D R A T X

Dissabtes, 20, 21.
 Diumenges, 11, 20, 21.

S ' A R R A C Ó

Dissabtes, 20.
 Diumenges, 11, 20.

S A N T E L M

Dissabtes, 18

TELÉFONS PARROQUIALS

ANDRATX 671404
 S'ARRACÓ 672469
 PORT D'ANDRATX 671671

A V I S

Tots els qui vulguin escriure per a la Secció de cartes ho poden fer enviant-les al Apartat de Correus 79 posant el nom, llinatges, adresa, número de Document Nacional d'Identitat i número de telèfon. No han de sobrepassar d'un fol mecanografiat a doble espai i a una sola cara.

N'ALÍ

LA REVISTA DE LA COMARCA DE FOMENT

Ap. Correus 79
Andratx
Editen:
Coordinador Parro-
quial de Joves
d'Andratx
Centre Cultural
de S'Arracó

Director: Santiago
Cortès i Forteza

Redactor en Cap:
Gaspar Pujol
i Flexas

REDACCIÓ

Biel Ensenyat
i Pujol, Margalida
Ferrà i Ensenyat,
Gabriel Jofre
i Mir, Maria
José Clar i Roca
Pedro Flexas
i Flexas, Margali-
da Sastre i Parpal,
Bartomeu Bosch
i Palmer, Catalina
Alemany i Riera,
Bernat Bestard
i Nadal, Joana
Alemany i Mir.

EQUIP TÈCNIC

Isabel Ensenyat
i Ensenyat, Maria
F. Pujol i Mulet,
Isabel Alemany
i Moyà.

GERENT

Vicenç Flexas
i Alemany.

Impressió: Tallers
propis.

D.L.P.M. 295/1986



EDITORIAL

És ben segur que si nos deixam dur per la cançoneta moderna arribam a que sa festa popular dins un poble com S'Arracó se fa perque els nostres padrins la feien. És una tradició mos diuen uns sons més acords amb l'actualitat estructurada i geometritzada.

Sant Agustí és doncs, una representació d'un acte social que mos encadena i que rutinariament dia 28 d'agost s'ha de fer.

Qué és S'Arracó? Mos diran que és un conjunt de gent perduda dins una vall apendix de zona turística. És un ésser pasiu. El Centre de Cultura i de divertiment ha de ser més gran. Això és un gran disbarat. La gent que diu això no tal sols no enten el nostre poble ni és capaç d'entendre Mallorca. Si tradició és quedar fermat a uns avantpassats, a unes regles determinades, esclavitzats per uns fets, per uns costums ancestrals, pobres de nosaltres. Tradició és una continuïtat dins la manera de ser d'un poble. Un poble no és una peça de museu, un poble és un conjunt de persones visquent dins un mateix lloc amb una sèria de vivències compartides, passades i presents, de goig i de tristor amb una tarja d'identitat que és la seva cultura.

I qué és cultura? És la seva manera de ballar, de xermar, de cantar, de fer marjes... pròpia d'allà i no d'un altre part.

28 d'agost pes nostro llogaret és l'expressió d'aquesta vall, d'un poble.

La festa serveix per recordar amb un sonriure la nostra gent d'abans sense nostàlgia, sense tristor. La Festa serveix per il.lusionar car un poble sense il.lusió mor. Tenir il.lusions és viure uns dies sense pensar que quan se viu feim prosa. Viure és també escriure versos i convertir als nostres veinats i al nostre entorn en poesia.

Per festa és obrir camins, feim festa per donar a conèixer sa nostra casa sa nostra vall... al desgonegut vengut de fora.

Si aquest desgonegut és un bon viatger voldrà viure amb nosaltres el dia 28 d'agost, festa de S'Arracó.

N'ALÍ

4 Ses nostres coses

AMETLLES, FIGUES, PERES I TOMÀTIGUES

L'agost és un mes de replegar. Hi ha que recollir l'esplet d'ametlles:

"Arbre de millors profits com s'ametller no n'hi ha fa fulles p'es bestiar ses cloveies per cremar i es bessons per fer confits".

I les figues i les peres:

"Sa figa per esser bona ha de tenir tres senyals: crivellada, secaiona i picada d'animals"

"No hi ha rem com es calop ni pera com de la nau ni prunes com ses d'En Frau ni figues com bordissots"

i tomàtiques els hortolans:

"Un hortolà s'en va a s'hort per conrar bé s'hortalissa un dia el trobarem mort devall una ravanissa"

També és el moment de rebassar les cebes que s'han de guardar, i de sembrar les francesilles al jardí, perque floresquin durant la primavera.

Aquí teniu una endevinalla "agrícola":

"¿Quin arbre en el món hi ha que té la llenya dolenta i dalt la fulla sustenta fruita bona de menjar?"

Aquesta, juntament amb les cançonetes anteriors i moltes més, han estat recollides a distints pobles de Mallorca i publicades per el P. Ginard sota el nom de "Cançoner popular de Mallorca". Doncs d'Andratx no hi ha gaire bé res i malgrat tot aquesta ha estat terra de glosadors envirmats. ¿Perquè no tractam entre tots de recobrar les gloses andritxoles? Estic ben certa de que molts en recordau alguna de la padrina o del padrí, feis-la arribar a N'ALÍ i així aconseguirem dues coses necessàries: recobrar una part important de la nostra cultura i fer de N'ALÍ una revista del poble i per al poble.

I ara vet aquí una cosa típica d'Andratx que li ha donat nom més allà de sa Pedra de sa Ralla.



GELAT D'AMETLLA

Ingredients:

250 grs. d'ametlles crues
1 litre de llet
300 grs. de sucre
canyella, llimona.

S'escalden ses ametlles dins aigua bullint, se deixen refredar uns minuts i se pelen. Se piquen amb es "minipimer" una o dues vegades fins que quedin ben fines.

Se posa a bullir sa llet amb so sucre, sa canyella en branca i sa clovella de llimona, remanant fins que se desfaci es sucre. S'afegeixen ses ametlles picades i se deixa coure tot uns cinc minuts. Se lleva des foc i se deixa refredar abans de ficar-ho dins es congelador, llevant-li primer sa clovella de llimona i sa canyella.

Convé, que quan comenci a congelar-se, se li passi tot d'una es "minipimer" per a fer una pasta homogènea i que no se formin vidres en es gelat. És millor fer-ho dues vegades abans de que estigui gelat del tot. Després deixar-ho unes tres hores dins es congelador.

Se pot servir amb "Gató" o "quartos" i aquests dies de tanta calor resulta una bona recepta per convidar els amics a berenar.

FESTAS DE SAN ACUSTÍN

S'ARRACÓ 1986

PROGRAMA OFICIAL

Miércoles.- 27

20 h. Llegada de las típicas Xeremies, pasacalles.

22 h. Tradicional Revetla y juego del embudo

Jueves.- 28

10 h. Pasacalles por las Majorettes de Andratx, al son del cuarteto Los TALAYOTS.

11 h. Misa Solemne

12 h. Inauguración de la exposición de Artistas Locales y de la Exposición antológica Arte y Poesia y carta de las casas reales por D. José Simó Quiñonez.

13 h. Aperitivo

16 h. Pasacalles por las Xeremies.

17 h. Carreras pedestres en "Es Cos".

18 h. Fútbol infantil S'Arracó-San Telmo

19 h. Recital de Poesia por la Agrupación Hispana de Escritores de Baleares.

23 h. "Nit de Balls de Bot", con la participación de Aires de Aires de S'Arracó y la Agrupación de Balls d'Andratx, coordinada por P.J. Porcel y su rondalla.

Viernes.- 29

11 h. Pintada infantil de Mural, en la Plaza Weiler.

17 h. Ginkama ciclista en la Plaza Weiler.

19 h. Teatro de Teresetes por el grupo Foc i Fum.

23 h. Verbena amenizada por los grupos FENIX Y ZERO CRESCENDO

Sabado.- 30

11 h. Carreras pedestres. C/Puerto.

12 h. Carreras de cintas en Plaza Toledo.

15 h. Raily Fantasma.

17 h. Petanca (modalidad Tiro) en las pistas de la Iglesia Parroquial.

22 h. Cena Familiar, con la amenización de la Orquesta SODA

Domingo.- 31

9 h. XIX TORNEO PROVINCIAL DE PETANCA

18 h. Marathon, circuito urbano en cuatro modalidades: Infantil, Juvenil, femenino y senior

* * * * *

FIESTAS DE NUESTRA SEÑORA DE LA TRAPA

Sábado 6 de setiembre.

15 h. Torneo de Petanca Café Can Nou.

18 h. Futbito juvenil.

19 h. Homenaje a la Vejez, amenizado por el grupo MÚSICA NOSTRA

23 h. Verbena amenizado por los grupos HOWEY y BACUS.9

Domingo 7 de setiembre.

9 h. Tiro al plato, organizado por el Coto Sa Pineta.

11 h. Torneo de Ping-pong.

12 h. Juegos infantiles.

18 h. Fase final Torneo de Ping-pong.

20,30 h. Concierto por la Coral de San José Obrero de Palma,
dirigida por D. Juan Serra Morlà.

22 h. Teatro a cargo de la Compañía Agara, que pondrá en escena
la obra de Joan Mas MOLTA FEINA I POCS DOBLERS.

Lunes 8 de setiembre.

11 h. Carreras pedestres.

12 h. Carreras de cintas en C/ Atajo.

16 h. Carreras pedestres en el Cos.

18,30 h. Pasacalles por la Banda Lírica Esporlerense.

19 h. Procesión y a continuación Misa Solemne.

21 h. Boleros Mallorquines al son de la referida Banda.

PLATS DE FESTES

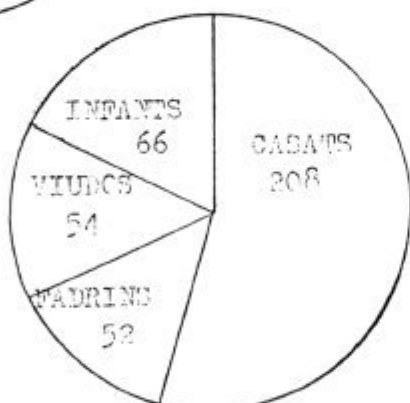
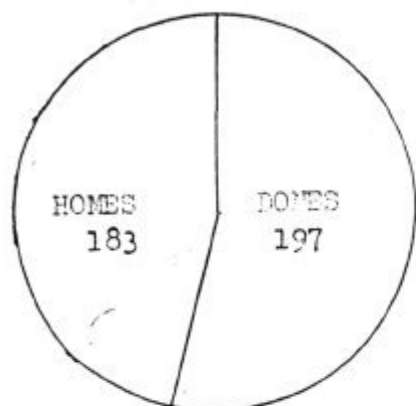
No podem dir que hi hagi un plat especial pels dies de St. Agustí o de la Mare de Déu, lo que es solia fer normalment un parell de dies abans de festes era matar un mè del que s'en guardava la meitat i l'altre part esvenia al carnisser i d'aquí sortia la carn d'olla pel bullit del dia de St. Agustí, així les mestresses podien anar a l'Ofici, emperò Ai! si el predicador s'allargava un poc massa els bancs de l'Església concixien la remor dels moviments inquietes del pensar si s'acabaria el brou, si la carn seria massa cuita o que no tindien temps de fer la sopa abans d'arribar la família. El vespre les costelles de l'anyell eren guarnides amb prebes i domàtiques torrades. I un altre migdia se menjava la cuixa rostida que tampoc no donava molta feina perquè es solia dur a cal Forner o a can Saca on s'aprofitava per comprar una ensaïmada que menjada amb raim era melassa i resultava una darrerria més refrescant en aquests dies agostencs. La papereta del vespre es solventava amb tumbet acompanyat de peix que els pescadors de Sant Elm -el Patró Diner, el Patró Sió o el Patró Bach- havien pujat de bon matí i que les dones les hi havien pres de les mans car aquests dies no es planyia un duro. O sino la coca de trempó o d'albergínies si l'horabaixa venint del cos de les carreres havien fet llarg prenint gelat d'ametla amb esaimades o qua rtos, la tradició diu que s'ha de fer la volta als tres cafés, Can Nou, Can Viguet, Can Prima, i s'havia de tastar quin era més dolc, més espès... la qüestió era beure'n a cada lloc i és clar al vespre la fam no era tan viva. Tampoc no hi mancava uns dels dies una coca bona com a postres que cada madona en presumia de la seva, la recepta es guardava i passava de mares a filles com un secret. I arribavem al dilluns de la festa i com que aquests dies es feia menjar de més per si un càs arribava més gent de fora de la que esperaven, idò el dilluns es menjava tot lo que havia sobrat, i l'endemà es tornava a la frugalitat carecterística dels productes casolans propis de la nostra gent d'antany.

LO COC DE S'ARRACÓ

S'ARRACÓ EN NÚMEROS

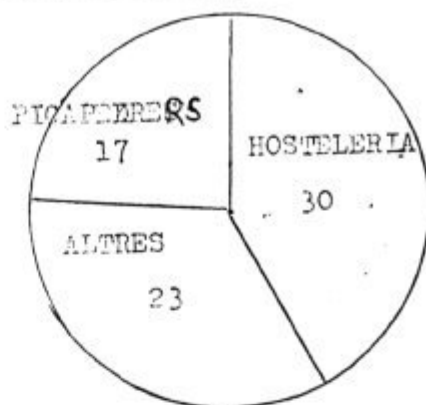
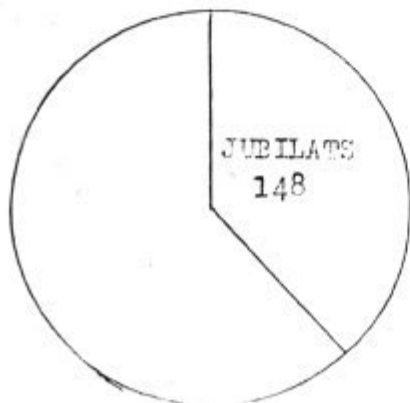
Segons un petit estudi sociològic fet pels redactors de N'ALÍ a S'Arracó, un dia qualsevol per quant els caps de setmana la nostra població es veu molt incrementada.

Al nostre poble hi ha 380 persones diguem-ne espanyoles, això vol dir sense comptar els estrangers, dels quals ens cuidarem en un altre ocasió. D'acord al seu sexe i estat civil queden distribuïts així als gràfics:



Mereix menció apart el capítol de viudos indicar que n'hi ha 45 que són dones i només 9 homes. Disfruten ja de la jubilació 148 persones que representen el 39% de la població.

Fan feina per compte d'altres 70 persones de les quals no n'hi massa que quedin a S'Arracó, i segons el seu ofici ens dona aquests altres gràfics:



En el capítol dels altres oficis, 4 és dediquen a l'agricultura, 5 son titulats que exerceixen també a fora poble, 2 s'ocupen en treballs d'administració y 12 persones de diferents professions.

Per altra banda 37 dones són mestres de ca seva, 6 són estudiants de cicle superior i 48 persones fan feina pel seu compte.

El comerç, la indústria i els serveis que compte el nostre poble dona la següent enquesta:

<u>COMERÇOS</u>		<u>SERVEIS</u>	
Cafès	3	banca	2
botigues	5	electricitat	1
carnisseria	1	Mestres d'obres	5
perruqueries	2	transports	1
barberies	2	Taxis	4
bazar	1	mecànic	1
botiga regals	1	llauneria	1
papereria i estanc	1		
<u>INDUSTRIES</u>			
Forns	2		
fusteries	2		

Ensenyança: guarderia i una escola de les anomenades "Escoles petites"
Sanitat: tenim un metge que ve diàriament de dilluns a divendres i un altre tres pics per setmana i sense coincidència d'horari, lo qual és d'agrair. El servei farmacèutic diari.

Correu: un bon servei diari, gràcies al carter que se cuida d'oferir-lo.

Notaria: Un pic per setmana.

Religiós: diari, no massa concorregut entre setmana, sí emperò als caps de setmana.

Comunicacions: tres autocar en Andratx-Palma.

Esports: la gent es reparteix entre la caça, organitzada per COTO SA PINETA, i la petanca.

S'Arracó en números

(ve de la plana anterior)

Cultura: El Centre Cultural se'n cuida d'organitzar les diferents festes al llarg de l'any, exposicions, recitals, classes de gimnàssia i ball de bot.

Representació municipal: un regidor que pertany al grup independent d'Andratx.

CONCLUSIONS

Concluïrem amb unes poques anotacions:

Per ésser un lloc a on abunden les gents de la tercera edat no hi ha cap servei específic per a ells com hi ha a altres pobles o ciutats, encara que això es compensa amb l'aire sà, les caminades que es poden fer per les foranes o els bons veinats que fan que ningú es trobi totsol. Tampoc tenen moltes més distraccions les dones que es dediquen a les feines de la casa, si acàs feinetjar pel jardí o hort.

Els estudiants només solen venir els caps de setmana i els escolars menuts han guanyat molt disposant d'una escola d'ençà de principi de curs, així els més petits no s'han de traslladar a Andratx.

No hi ha massa agricultors, la terra no és massa bona, poca aigua i els terrenys estan repar-tits, tot això son quantres.

A l'aspecta d'alimentació hi ha una manca total de peixeta-ria, un temps venien peixeters a vendre al poble emperò els serveis sanitaris

municipals ho prohibiren i així estam.

La gent creu que un ferrer és una cosa necessària, encara que el llanterner procura subsanar els treballs propis d'aquest ofici.

També dessitgen una farmàcia i això que s'agraeix molt la labor de la dona que es fa càrrec de les medecines.

Les comunicacions amb Sant Elm no estan massa ben adequades als horaris de feina de diferents persones que hi treballen.

S'han perdut oficis com són

modista, brodats o sastresa, emperò la gent simplifica les coses comprant-se confecció. Refent a això ve un marxando davers un pic cada mes. També es va perdent la tradició de fer corda la vetlada, principalment perque tampoc no hi ha gent que vagi a fer palmes.

S'Arracó és un poble petit, emperò molt hermós, i són poques ses persones que una vegada que han provat de vurer-hi no es quedin.



PERE GIL *Glosador*

CONSOLAT DE SÓLLER A CIUTAT
CABRER DE PUEYO, 1 - TELEFN. 726863

SÓLLER: LLUNA, 13 - 631254

*Enc que som de Tramuntana,
es CONSOLAT DES SOLLERICS
oferesc a n'ets amics
que tenc a sa PART FORANA.*

*I també a n'es Ciutadans
- que jo som amic de tots-
veniu amb mi a fer rots
d'oli i de pa d'el d'abans.*

*Vull dir de pa integral
amb quasi tot es segó.*

*Per sa salut és millor
i això és lo principal.*

*Es capvespres des dijous
convit a pamboliada.*

*Tenc també una sobrassada,
café, ametlles i anous.*

Pere Gil
11 maig 1986

EL ÓRGANO DE S'ARRACÓ

El órgano de la Iglesia de S'Arracó fue construido en 1853 por Antonio Portell, nacido en Palma de Mallorca. El citado organero dejó curiosamente grabado en las flautas de sus órganos su nombre y su respectiva fecha de fabricación; el órgano de S'Arracó no es, en este aspecto, una excepción.

Mientras Caimari, Mateo Bosch y Jordi Bosch, eran los grandes organeros del S. XVII y XVIII, es, Antonio Portell la figura más representativa e importante de la organería mallorquina del S.XIX.

Conocemos de Antonio Portell las siguientes obras:

A) El órgano de San Jaime de Palma, construido en 1837-1840 y ampliado en 1864; contando con 22 registros, es el órgano de mayores dimensiones construido por Portell. Desafortunadamente, fue reconstruido en 1979, aunque guarda prácticamente intacto el flautado original.

B) El órgano de S'Arracó, construido en 1853 como ya se ha indicado anteriormente.

C) El órgano de Puigpunyent, construido en 1854-1855.

D) El órgano del Convento de San Bernardino, en Petra, construido en 1855, con una parte de flautado más antigua.

E) El órgano de Estellencs construido en 1865 por "Portell i Petit": así consta inscrito en el propio órgano.

En éste encontramos una estructura distinta en el flautado, probablemente este órgano fuera construido por su hijo, de aquí la inscripción de "Portell i Petit".

Antonio Portell, también cuenta con obras de restauración y ampliación como es el caso de la Catedral de Palma de Mallorca.

Los órganos de S'Arracó, Puigpunyent y Petra son, los tres, del mismo estilo. Puigpunyent, cuenta con un registro más, aunque en Petra, Portell dejó prevista la posibilidad de un

registro más en estos órganos, es evidente, que las medidas de construcción aumentan ligeramente, a diferencia del de S'Arracó.

Todas las obras de Portell, conocidas hasta ahora, son de una calidad excelente, no sólo por su artesanía, sino también por su sonido. Destaca, en este sentido el órgano de Puigpunyent, perfectamente conservado y una de las maravillas en cuanto a órganos de Mallorca.

Aunque, antes de su restauración el órgano de S'Arracó se encontraba prácticamente completo, estaba en general bastante estropeado, sobre todo el flautado que se encontraba en un estado verdaderamente lamentable. Anteriormente, el órgano estaba en la mitad del coro y posteriormente fue desplazado con el "prospectus" contra la pared. Las flautas se encontraban fuera del cojín del órgano y la disposición de éstas era totalmente desconocida, debido, sobre todo a la carencia de numeración en los registros. Por esta razón y además por el desconocimiento, en aquellos momentos, de sus dos órganos hermanos, o sea el de Puigpunyent y el de Petra, no és de extrañar que la remodelación del órgano de S'Arracó haya sido una tarea dura y difícil.



La restauración del órgano de S'Arracó realizada a lo largo de 1985-1986 se ha compuesto a grandes rasgos, de los siguientes aspectos:

- Eliminación de ampliaciones o remodelaciones no originales.
- Limpieza de exteriores e interiores del órgano, incluyendo los secretos y las válvulas de éstos.
- Cambio de la piel del fuelle.
- Restauración de las flautas más estropeadas.

- Prolongación de las flautas de madera, debido a modificaciones no originales.

- Nueva construcción de 4 flautas de madera y 14 flautas metálicas al estilo de Portell.

- Anteriormente el viento se conseguía mediante un fuelle, es decir de una manera manual, sin embargo en la restauración se ha instalado un ventilador eléctrico que mediante un canal de madera conduce el viento del ventilador al fuelle.

- Los tallos de madera que decoran el "prospectus" han sido completados.

- El órgano ha sido situado en la parte lateral del coro con la finalidad de hacer sitio a una posible coral.

-Entonación y afinación del órgano.



Los trabajos de restauración, han sido realizados por Jan Veldkamp, dueño de la organería "Mense Ruiters" Zuidwalde junto a Greningen, Holanda. Con la colaboración de Walter Roberto Meier de San Telmo y Jan Jongepier Leeuwarden, Holanda.

COMPOSICIÓN DEL ÓRGANO

El órgano consta de 4 filas:

DISPOSICIÓN:

Manual C-F"

FLAUTA 8

Sin botón de registro, flauta bajo (C-L) madera, tapada, horizontal en el cajón de abajo. Discant (C'-F'") madera, ligeramente cónico, abierto, encima del secreto.

OCTAVA

Tapada 4 bajo

Rohrflöte, C-H en prospectus, c-h encima del secreto.

Octava discant.

Flautado.



Nazardos bajo

2 2/3" y 2", madera, parcialmente tapado, y Parcialmente abierto, medida muy ancha.

Nazardos discant

2, 2/3" y 2" metal abierto.

Pedal

acoplado al teclado, 12 botones por C-H.

El órgano de S'Arracó, es ya, a pesar de sus pequeñas dimensiones, un valioso monumento a la organería contemporánea mallorquina.



Tampoco en este caso, el del órgano de S'Arracó, Portell nos ha defraudado, creando un tono sencillamente maravilloso.

JAN JONGEPIER

(Nota de la Redacción) El autor del presente escrito es el famoso organista holandés muy conocido en Mallorca por su participación en la Semana de Organo y que recientemente ha dado varios conciertos en Andratx.

ES FONGS

Aquests mesos d'estiu en que suam tant, sa nostra pell, té unes condicions que afavoreixen es que es "hongos" (en mallorquí fongs) s'arrelin i multipliquin.

Es fongs les tenim normalment a sa nostra pell i a ses cavitats (o "forats") naturals en una quantitat petita, però quan hi ha condicions en es nostros que afavoreixen sa seva multiplicació apareix lo que en Medicina se diu "micosis".

COM S'AGAFEN SES MICOSIS?

- Sa micosis se pot agafar per contagi per animals o per es trespol. Aquestes micosis són lo que s'anomenaven i s'haurien d'anomenar, TINYES. Sí, no vos asusteu, perque hi ha paraules, com tinya, pois, tuberculosi, sífili,...que escandalitzan, però de fet n'hi ha més que altre temps. Ses que ja no són tan freqüents són ses des cap.

Un dels animals que contagia més micosis és es moix, animal que tant abunda a Andratx. Mos contagien quan les tocam o habiten, dins ses nostres cases i passam per on ells han estat. Per aquest i altres motius és tan important que es pares edu q quin es fills a no jugar amb es animals, o a rentar-se bé després de jugar-hi.

- També se poden agafar per prendre massa antibiòtics, per això és que no les heu de prendre sense es consell des metge.

- Un altra causa pot ser una immunodepressió, lo que vulgarment deim "baix de defenses" que no és lo mateix que...

- ..."Tenir ses defenses baixes", és a dir, es pits un poc caiguts, lo que fa que hi hagi humitat, o lo que és lo mateix, per sa suor, apareixen davall es braços, es mig des dits, a ses engonals (o regals de ses cuixes (ingles)) en forma de taques vermelles més o manco grosses. També a causa de s'humitat apareixen fongs en es costat de sa boca, com una vermellor i a vegades cruill que sol aparèixer a sa gent que du barram postís. Quan es fongs se posen en mig des dits des peus és lo que se coneix com a "pié

de atleta"; se seva principal causa és s'humitat, però se contagien per anar descalços per llocs a on aquests se troben, que és en terra. Per això en s'estiu s'en veuen tants ja que anam més descalços que en s'hivern i mos passetjam per més llocs plens de gent que mos pot contagiar.



Aquelles ungles des peus de color marron o molt gruixades que veim a gent major i pensam que se deu a s'edat, són també produides per fongs.

CÒM SE POT EVITAR ES CONTAGI?

Ses mesures són d'higiene, és a dir, rentar-se una vegada en es dia en s'estiu i llavors aixugar-se bé sense que sa pell quedi humida; per mig des dits des peus se pod posar després de rentar-se, un poc d'esperit rebaixat amb aigua.

A ses dutxes públiques, no anar-hi descalços. No emprar tavalloles o vestits de gent amb taques a sa pell: No escurar ni rentar roba sense guants. Si teniu animals, que les controlli es menescal cada parell de mesos, no les deixeu estar dins sa casa i no jugueu amb ells o si ho feu, rentau-vos bé després.

Si amb totes aquestes mesures encara vos contagiau, lo millor serà que aneu a veure es metge.

Per acabar. No vos estranyeu que com a darrera solució vos enviem sempre a veure es metge ja que ell, i només ell, vos pot donar una solució satisfactòria.

Cantos de sombra
L. S. Senghor



Versión de J. J. Arnedo

colección Visor de poesía

F'a, ja, uns quants anys vaig conèixer un llibre de poemes titulat "Cantos de Sombra" i el seu autor Léopold Sédar Senghor que per a mi eren desconeguts en aquells moments.

La senzillesa dels poemes unida a la profunditat del pensament i la força vital de qui al llarg de la seva vida ha lluitat per el seu poble i la seva identitat, me impresionà profundament.

L.S.Senghor neix a Joal (Senegal) a l'any 1906. Els seus pares pertanyien a dues tribus diferents. La seva infantesa transcorre amb contacte ple amb la natura. Seguidament estudià a París on coneix els valors culturals d'Europa tan distints dels valors africans però que ell sab assimilar i sintetitzar sense perdre les seves arrels.

Al començament dels anys 30, concretament durant els anys 1932-34 és un dels creadors del concepte de "negritut" juntament amb Aimé Césaire i Léon Damas. Concebeixen la negritut com el conjunt de valors culturals que pertanyen a les poblacions negres.

Durant la segona guerra mundial

cau en poder dels naxis. Després de ser alliberat, alterna l'activitat política amb l'activitat poètica. "Cantos de Sombra" és el primer llibre de poemes que publica, corre l'any 1945.

El seu país, Senegal, es declara independent a l'any 1960 juntament amb altres disset països africans que acabaren amb la dominació colonial. Al mateix any fou elegit president del seu país després del paper destacat que va tenir en el moviment d'alliberació.

A l'any 1967 amplia el concepte de negritut fent-lo complementari del món àrab.

En l'actualitat ostenta el càrreg de president de la República del Senegal.

La seva obra "Cantos de Sombra" és plena de ritme, harmonia, conjunció i superposició de les arrels africanes i de la culturalització europea de l'autor. És un cant a la vida dintre una selva de símbols i de imatges. Les vivències de la seva infantesa, els seus ancestres, els mites del seu poble i la fortaleza i vitalitat dels seus germans de raça que encare no han perdut l'esperança en un futur millor.

Ve't aquí una mostra del seu art poètic:

"...escucha mi voz singular
que te canta en la sombra
Este canto adornado con el estallido de los cometas que cantan
Te canto este canto de sombra,
con una voz nueva
Con la vieja voz de la juventud
de los mundos."

L.S. SENGHOR "Cantos de Sombra"
Ed. Visor
Madrid 1980

ARGUTA

BIBLIOGRAFIA

EL C. D. ANDRAITX CELEBRÓ LA ASAMBLEA

El pasado viernes, día 1 de agosto, tuvo lugar en el local social del C.D. Andraitx la asamblea anual ordinaria de la entidad, que siempre coincide con el inicio de la temporada, ya que es el momento oportuno para dar a conocer el estado actual de las cuentas de la finida temporada el presupuesto de la temporada en puertas.

El acto atrajo a un buen número de socios y simpatizantes del club, a los que el presidente, Gabriel Enseñat, saludó y agradeció su asistencia.

Dado a conocer el balance de la temporada pasada, nos encontramos que ha habido unos gastos de 5.655.726 ptas. y unas entradas de 6.416.466 ptas. lo que da un beneficio de 760.740 ptas. Aunque hay que tener en cuenta que el préstamo que hizo una entidad bancaria local de un millón de pesetas para poder llevar a cabo unas mejoras en el campo de futbol, de ese dinero ya se han gastado unas 863.000 ptas. Hay que aceptar la gestión de la actual directiva, en el aspecto económico, como buena ya que han conseguido unos números positivos que han sorprendido a muchos.

Referente al presupuesto para la proxima temporada, en principio no es muy distinto a la del pasado año, aunque creemos que será más difícil compesar entradas y salidas, la temporada con el Mallorca en primera, y más si coinciden los partidos, restará mucho público y hasta puede ser que se pierdan algunos socios, aunque hay que confiar en los jóvenes, son ya bastantes los que se han dado de alta como nuevos socios.

También se dió anunció la plantilla que va a formar el primer equipo para la temporada que se avecina y que a fuer de ser sinceros hay que decir que puede complacer a los más exigentes aficionados ya que algunas altas son de categoría y si acompaña un poco la suerte se puede conseguir copar uno de los primeros puestos de la competición.

Para terminar la asamblea

se dió paso a los Ruegos y Preguntas, capitulo que siempre ayuda a animar el ambiente, ya que es aquí cuando quien más quien menos quiere aportar su grano de arena, unas veces con más fortuna y otras sin ella, alguna que otra discusión acalorada, pero, eso sí, en el trasfondo siempre hay un gran amor a los colores del club.

EL BALÓN YA RUE- DA EN SA PLANA

El día 2 de los corrientes tuvo lugar la presentación de la plantilla de los jugadores del C.D. Andraitx para la nueva temporada, cierto que ya llevaban algunas sesiones de entrenamiento pero en este día, ante una buena presencia de aficionados, fueron presentados los nuevos jugadores que este año vestirán la elástica celeste. También fueron presentadas las plantillas de los equipos base: juveniles, infantiles y alevines. Aunque éstos todavía no han empezado su preparación, lo harán paulatinamente a medida que se vayan conociendo las fechas de las respectivas competiciones.

El presidente abrió el acto quien, tras dar la bienvenida a todos, dijo que en esta plantilla se habían depositado muchas esperanzas y con la entrega de todos y un poco de suerte aspiraban a conseguir el ascenso al final de la temporada, el equipo se ha reforzado y sin lugar a duda se puede aspirar al máximo. Hablaron luego el entrenador Raul Cobo y el capitán del equipo Mateo Castell, quienes dijeron que por su parte iban a luchar al máximo y que, si bien no proclamaban grandes triunfos de antemano, no dudaban de que al final las esperanzas de los aficionados se iban a ver colmadas.

Mientras a los aficionados se les ofrecía un ágape, los jugadores dieron cuenta de una sesión preparatoria que fue seguida con interés por todos los asistentes.

La plantilla actual queda

configurada por los siguientes jugadores:

Porteros: Palou y Jover(juvenil)
Defensas: Castell, Alemany,
Inarejos, Porcell, Seguí(Rto.
la Victoria), Lladó y Garcia(juvenil).

Centrocampistas: Castedo, Fiol, Gu-
tierrez(juvenil), Mesquida,

Fiol(At. Baleares), Fernández(Cade)

Delanteros: Garcia Salinas, Barbe,
Cuenca, Sampedro, Rodriguez, Toledo
(Son Sardina).

Una plantilla en la que hay
quede depositar todas las esperanzas
y apoyarla desde el principio.
Y los jugadores tienen que darse
cuenta que la afición quiere
buenos resultados desde el primer
encuentro cosa que se puede
conseguir si saben jugar poniendo
toda la carne en el asador.
Si se consigue que el equipo
juegue y la afición apoye tenemos
el ascenso asegurado. JOFRE

X I U - X I U

Con gran polémica
terminó el torneo
de futbito que actual-
mente se organiza
aprovechando el
verano y la gran
cantidad de jugadores
que optan a esta
especialidad deporti-
va. Esta polémica
final en nada empaña
la buena organización
y el éxito que acompa-
ñó en todo momento
la competición.

* * * * *

Ganó el equipo
del Barlovento y
afuer de ser sinceros
fue con todo mereci-
miento, la calidad
de sus jugadores
era una seguridad
para optar al primer
puesto.

* * * * *

Aunque quienes
más gozaron del
aplauzo del público
fueron los jóvenes
componentes del
Banca March, para
estos fueron los
mejores momentos
aunque al final
esta misma juventud
les traicionara.

* * * * *

Motivos aparte,
la decepción la
dió el J.J., un equipo
que, aunque al final
no pudiera contar

con todos sus jugado-
res, en la fase previa
ya había sido batido
por otros contrarios.

* * * * *

Un aplauso para
todos estos veteranos
que en otro momento
fueron gloria del
futbol local y que
ahora con más grasas,
pero con más ímpetu
y ganas ponen toda
la carne en el asador.

* * * * *

Lo dicho, un éxito,
que esperamos se
repita en años venide-
ros, aunque deseamos
se eviten los proble-
mas que al final
de este año han surgi-
do, con ello todos
saldremos ganando.

* * * * *

Para este año el
equipo juvenil estre-
nará nuevo entrenador,
Miguel Marín "Zoco",
será el encargado
de dirigir nuestros
lebreles. Una nueva
faceta para este
buén aficionado a
quien deseamos no
sea tan impetuoso
desde la banda como
lo fuera en el terreno
de juego.

* * * * *

Quando estas líneas

salgan a la luz ya
estará el Trofeo
Costas de Poniente
en pleno apogeo.
Esperemos que nuestro
equipo, organizador
del mismo, aspire
a estar en la final,
cosa que no ha echo
en las anteriores
ediciones. Ello ale-
graría a la afición.

* * * * *

Y el debut liguero
está previsto para
31 de agosto y nada
menos que contra
el CADE, ahí es nada,
y no es que no le
vayamos a ganar,
pero la rivalidad
siempre presenta
un plato fuerte.

El segundo partido
será en Esporles,
otro plato fuerte
ya que este equipo
es de suponer que
querrá codearse con
el nuestro en los
primeros puestos
de la clasificación
y ya se sabe en un
mismo sitio no caben
dos y lo sentimos,
queremos al nuestro
en primer lugar.

* * * * *

Y seguimos sin
noticias de los chicos
y chicas de la canasta
no hay manera, seguro
que nos preparan
algo gordo para esta
temporada venidera.

EL PARENOSTRO

(Glosat)

- 1 En ese cuit abocau
sol di es qui fa de cap,
y si diu si te voluntad
Pare nostro vos qui estau.
- 2 De mols veich que se bondat
serveich per un fort tení
y un dolent també pot dí
jo d'entranes vaich vení
en el Sel Santificat.
- 3 Si viure fos per tutom
igual com es, es morí
e nes principi y a la fi
dirie el Vostro san nom.
- 4 Des trebais sustent ses faltes
echo nos pot ignorá
qui fa parts y pot triá
sempre diu vengue nosaltres.
- 5 Tam si es pi com rey te reine
quins dos punts mes desiguals
y ses persones lleals
poren dí el Vostro Sant reine.
- 6 Cuant se fortune s'ecoste
s'homo ja es respectat
y en que sia robat
diu Señor e procurat
es tení un bon estat
echí com fase la vostra.
- 7 No es torbe qui a arribat
tot lo nat a de morí
si lo demés fos echí
en bone vide tenir
tutom ey te voluntad.
- 8 Cualsevol qui conte s'erra
achó jau teng reperat
peró quede esquelebrat
aquell qui seu a l'esquerre,
y si en bons motius cherre
conte cuant li a quedat
y qui a multiplicat
es costum achí en la terre.
- 9 Es una vida cruel
per qui te necesidad,
peró es ric a efinat
que está alerte a un estat
dret quis com se fá en el cel
- 10 D'es delit ve se elegria
y d'es treball es es pená
ja du creu, y trepesá
aquell qui a de goñá
nostro pá de cada día.
- 11 No y val metxe ni doctó
per cura mal de le mort
y un cego te conort
de pererse veure tort
diu Daulomos Señor.
- 12 No es fa cap escombres d'uy
tan drete com es xiñole
y el qui en mal estat se pose
per comprarse une cose
y llevó enguenat se trobe
també pot meleyi s'hore
ca fet lo dia d'evuy.
- 13 E un honrat si l'ensultes
pecadó molt mal nirás
tu mateix t'obligarás
d'ená a ell, y li dirás,
Perdonau ses nostres culpes.
- 14 Des revells surten uyastres
y si l'empelten, olivera
sent a dí que se jent veyá
ja vivie en se manera
perduts echí com nosaltres.
- 15 Cuans n'eya qui pasen fam
cultivam dins s'ebundanci
y encare pasen ansi
si eu saben no mos voldrán
perque ben cert ja veurán
que no y poren fé gananci
casi sempre em perdonau.
- 16 S'interés es tan jelós
per ell emistats rompam
y publicament dirán
qui son els nostros deudos.
- 17 Que va d'errat es qui creu
qu'altri li fase caseve
paga lo qui altri menlleve
penllongant y dá espera
jermans meus nou Permeteu.
- 18 Trabayam y no sabem
un si escampe o eplegue
desde que varen fe se promese
ja fils de naturaleza
perque Nosaltres Caiguem.
- 19 Viure ric y ple d'amó
ja son coses desitxades
cuantes sen van edebades
sols en la tentació. (branques
- 20 Molts son qui tayan ses
del arbre cuant es caigut
cualsevol qui sie egut
cuan veu que es cap sa romput
el voldrie achí com antes.
- 21 Jo trop que s'estat milló
es viure sense trejeli
es veys e nes cementeri
y de trebais i miseri
ailliberaumos Señor.
- (Passa a la plana siguent)

(ve de la plana anterior)

22 Robe d'estiu par s'ivern
trop que es lale de sofri
mi ferien consentí
Si seguit gues de tení
que me lliberás de mí
de cualsevol mal amén.

23 E un cos toca dona etsús
com tutom está per fila
mos enseña se biblie
que sen Jusep y Marie,
tengueren el Bon Jesús.

24 Sen Jusep diu se biblie
que Marie no entrefia
y per echó em de resá
tots plegats l'Ave Marie

25 Ses coses de Contumasi
tenen un dret sie el que sie
cualsevol egut dirie
e une etlote polide
Verge sou plene de Graci.

26 Si arribave a faltavos
se viste el mateix moment
es un aire de repent
qui turbe el sentiment
perque el Señor es en vós.

27 No petllongeu casarvos
etlotes quant vos damanen
perque nia qui reclamen
de que beneite sou vos.

28 totes ses coses son bones
quant les han de menesté
s'homo per cultivá bé
tot lo que l'univers té
qu'es entre totes les dones

29 Cultivedó ti han duit
supós per molts de motius
es milló está catius
y tu esterí si t'en rius
considere que no dius
que beneit sie el fruit.

30 Ningú sap quine part tendré
quant s'obre comenserá
llevó amb el tens ja dirá
si era bone o dolente
per lo pronte está contente
una mare em fiá,
y si tenen bon esta
ja ejude molt a pens'a
son fill del vostro Sant ventre.

31 Ca n'on ni a egudes pus
en sa graci de Marie
perque Mare done y filla
del Esperit Sant Jesús.

32 El qui bé vol asta olvide,
sempre te aquelle fé
y tot homo en casarse,
va content y viu eple
si te es menement sixe
verge com Santa Maria.

33 Tutom estime lo seu
encare que dolent sie
em de gorda lo que envie
la Providenci divine
diguenli Mare de Deu

34 Tans ca duen mols de tractos
per cause de s'interés
si mos fien es dines
sempre pregau per noltros.

35 Perque fa el Pare Etern
lo qui no mos ecomode,
un corre y si altre redole
em de pledejá se joye
pecados are y e l'hore
de le nostre mort amén.

36 A dimoni com ten dus
es bons en se bone pague
y tens es dolens encare
perque no los vols Jesús.

37 Jo no crec que ningú sapi
doná viste e un sen yuls
y es meus se troben fuyls
per glosá es Gloria Patri.

* Guillermo Alemañy

"Demetes"

(Nota de la Redacció) Aquest glosat
fou publicat a "La Voz Arraconense"
Decenal Independiente, dia 25
de gener de 1927. Aquest periòdic
se fundà a S'Arracó l'any 1923.

Hem respetat la grafia original
totalment incorrecte ja en 'aquell
temps.